

MACULA (XIV.)

Regény

BRASNYÓ ISTVÁN

Paternalizmus!

Pártfoglalásom!

— Lajcsi!!!! — ha hallanám ismét ezt a kiáltást, talán nem alakulna ki körülöttem ez a hatalmas léglék. Úgyhogy inkább fészkelődni kezdek itt, Szürkeöntvény közelében, vackolni, helyet keresni, ahogyan a napló-író az íráshoz biztosítana egy kartávolságnyi helyet, hogyha apróbb betűt vet a papírra, ne lássa föltétlenül mindenki, mire is asszociálna abban a pillanatban, ha más írna és ő maga nézné: ebben az áttételességben van az igazi veszély, nem pedig az írásban és nem is az olvasásban, hanem a reakciók tolvajlásában.

Tehát most itt, Szürkeöntvény bázisában, a fűtőházban, lehajtva fejemet a meleg, zümmögő csőre, amelyben mintha valami élet zajlana, támadna, vagy csak egyszerűen folyamatosan haladna tovább, úgyhogy meg is kérdezem tőle, mi ez a félnék, akadozó duruzsolás, mintha szóba szeretnék elegyedni ezzel a tárgyi sajátsággal.

— A cirkuláció — mondja.

— Meddig hallani ezt? — kérdezem, mert akkor nem áll szándékomban barátkozni a csővel.

— Ha van cirkuláció, mindig.

Am én csak a hatalmas légléket érzem, amibe beleestem, sodrást, ami hánytorgat vagy pörget, s inkább ennek lehetne ez a hangja, vagy annak valami más hangja lesz majd, másként módosul, és egyáltalán nem fog emlékeztetni élő szervezetére, mint ez a bizonyos cirkuláció, e gépi paternálásom, amely ellen úgyszólván hiábavaló lenne mindenfajta lázadozás.

Ahhoz azonban elsősorban merszre lenne szükségem, szembezálni a forró vízzel, ha ezerszer is pusztán aludni jöttem ide, vagy elütni az éjszakát: történetesen, ha a mészárosok kerülnek ki győztesen a trágyadombon vívott párharcból, és ők verik bele Szürkeöntvényt a gánéjba, akkor velük tartok, tesszen az nekik vagy sem, illetve ezt már útközben kellett volna velük elintéznem, dacára szitkozódásuknak és

esetleges rúgásaiknak: ilyen szempontból a gumicsizma nem is annyira veszélyes, bár a fémacéllal széjjel lehet hasítani az ember fejét, de nem hinném, hogy ezek a fejemre utaztak volna.

Am most már mindegy, úgy fest ez az egész, mintha az ember az alkonyattájt hazafelé tartó varjakat számlálná: én személy szerint mindig kivárom vonulásuk végét, és csupán a legeslegutolsót veszem számba, azt a kapkodó, sietős szárnyverdesést, és mégis, mintha semmire sem jutna, hiábavaló a többiénél jóval jelentékenyebb erő kifejtése, amikor szakadatlanul a léglék peremén csápolja a levegőt vagy azt az anyagtalán valamit, amibe valószínűleg végleg bele fog ragadni, de ezt én a sötétség leszállta miatt sohasem láttam. Egy fekete madár odaragadva az égboltra... Mi lesz vajon a sorsa annak, aki morzsolóba vagy darálóba kerül? Miféle átalakulás vagy átlényegülés vesz rajta erőt, kerekedik fölül vagy üt rajta?

Ez a sütős cső mégiscsak kapaszkodó lehet nekem itt, ennek a másik, fenyegető teljességnek a szélén, ahová képzeletben máris tartozom, ha másra nem is, a geológiai óra mutatja: ezen az időn kellene túlcennem magamat vagy észrevehetetlenné válnom előtte, a számára, lehetőleg meggyőző módon, mert mi sem volna egyszerűbb, hogy kihasználva a vacsorálni készülő Szürkeöntvényt néblábolását és csörtögését, tanácstalan matatását a papírba meg fóliába csomagolt élelmzési cikkei között, beállok a tűzfűvásba, mintha aranyvért borítaná a mellemet, akként igyekeznék visszashorítani pusztulásomat — nos, ezt tenné a hősiesség! De vajon kijutott-e nekem a hősiességből? A szembenézésből, ami oly nagyméretű vakságot követel!

Lesunyom inkább szemem a láng előtt, pliocén korszaki agyállományom meghunyászkodik a tűz láttán: végeredményben mit avatkozom én ebbe, hiszen megítélésem szerint mindig is az a legfontosabb, hogy egy lény ne bőrdíszműárúként végezze — a tűz közele viszont veszélyes, kockázatos valami, a szeszélyessége a leginkább megfoghatatlan: nem csupán hőtelepek üzemelnek a világon, hanem máglyák és krematóriumok is, és ha még képes vagyok visszaemlékezni az ágyúszóra, a tűzfegyverek sem éppen kutyák...

Ezt beszélem én a pliocénből, amikor a hátam mögött megszólal Szürkeöntvény:

— Egyetlen dolog keserítheti meg csak igazán az ember életét: ha, teszem azt, a farkaséhség koldusszegénységgel párosul. Az ilyesmi helyrehozhatatlan tévedés!

Lám, e remek étvágyú ember! A zsákmányszerű vagy zsákmányt ejtő, a mindenkori vadász példaképe! A két mészáros és az éhség elverője! Aki a tűz fészékében talál búvóhelyet!

Mindenképpen fölülkerekedtek bennem ironikus hajlamaim, úgy vi-gyorgott bennem a csontváz, mintha röntgenkészülékkel világtottak volna át. Mintha én ezt nem is gondolnám komolyan, annyi eszem lenne, mint egy szállási tanítónak.

A naplóíró e megjegyzésre mindenesetre fölkapná a fejét. Pedig az ő étvágyáról nemigen lehet legendákat mesélni, hogy képes lenne bekapni egy lócitrom nagyságú göldönt vagy egy azzal egyenértékűnek mondható töpörtyűt! Inkább a gyertya parafinját rágja, amit a ravatalok gyertyatartóiról vakar vagy csipked le, mert az az egy biztos, hogy nem a misén csöpög a kalapja karimájára.

— Ismerek valakit — mondom Szürkeöntvénynek —, aki sokkalta éhesebb lehet, mint én vagyok.

— Most ne azzal törődj! — válaszolja. — Még az a szerencse, hogy nincs köztünk. Biztosan azt sem tudod, hogy hol van, ahogy a bábosokról sem tudsz semmit!

— Nemigen.

— Akkor kérsz-e hurkát? Ne zavarjon, nem itt készítették, mert itt nem csinálnak ilyesmit. Itt egyáltalán semmit sem csinálnak. Itt csak a forró vizet várják.

Mintha ezzel nevetségessé akarta volna tenni a helyzet komolyságát. Már mint azt, hogyha engem elragad ez az általa hevített forró víz, akkor alighanem végleg odalesznek a sörtéim, nemcsak az, amit eddig parázssal perzseltem le a képemről, hanem egyáltalán az egész megmalacozásra hajlamos pofám: vagy csupán én magam sejtem így ezt? Rettenetesen hülyének éreztem magam, hogy egy pillanatra úgy találtam, előnyös lenne a számomra, ha beugrok itt a nagybögőbe: hogy így föléljem a jövőmet! Akár egy nagyevő, aki önmagát falja föl! Egy sebesült cápa, amely kieszi önmagából a tulajdon bensőjét! Pedig micsoda nyomorult pislákolás lett volna ez az egész, ha csakugyan rám fúj a tűz! Mi kerekedett volna vajon belőlem?

Vajh?

Légüres tér!

Beestem volna a léglék tölcserébe, mint szavazáskor a semmi golyója a semmi urnájába . . .

Pedig amikor még szavazni idéztek, azok voltak a nagy idők! Kaptam egy gumigolyót a markomba, és öklömet bele kellett dugnom az urnákba, s végül fölmutatnom, hogy nincs a kezemben semmi. Ezt én meg is tettem, azzal a szörnyű hibával, hogy végül a szavazóbizottság elnökének füle mögül vettem elő.

— Elképesztő! — tiltakozott fölháborodottan.

— Az orrából is ki tudom facsarni — mondtam. — Csak nem akarom ezzel ízléstelenkedni. De egy másikat elővehetek onnan is — mosolyogtam ártatlan képpel.

— Hallatlan! — süvöltötte az elnök. — Talán csak nem az urnából lopkodta ki a golyókat? Azonnal lezárni mindent! Megmotozni! Az urnákhoz senki ne merjen nyúlni!

Ekkor csakugyan elkaptak a bizottsági tagok, és még a lelket is ki rázták belőlem, de nálam ugyan nem találhattak semmit, pedig még a számba is belenéztek.

— Meghamisítja a szavazást! — kiabáltak be az ajtó előtt állók, akiket nem engedtek a terembe. Nem volt azonban egyértelmű, hogy ezt az elnökre értik-e vagy énám.

— Nyugalom! — kiáltottam oda nekik. — Nyugalom, emberek! — és megint a bizottság elnökéhez léptem, s ez alkalommal valóban kiráncigáltam egy golyót az orrából a nyirkos, hideg ujjaimmal. — Nem olyan nagy trükk ez — mondtam neki. — Kár miatta ennyi embert háborgatni, nem érdemelték ezek azt...

— Szóval ott tartja a golyókat! — röhögtek azok, akik látták. — A fattyúja! Húzod az orrát, kipottyany belőle egy szavazat! Ezt jól kigondolta!

— Ne engedjétek az urnák közelébe! Ne engedjétek, hogy beleszaggoljon valamelyikbe! — élcelődött a fölhergelt tömeg. Pedig ez valóban együgyű fogás, akárki megmondhatja. Az urnát azonban nem tudtam volna kihúzni a szájából, legföljebb a fejére húzhattam volna: az lett volna az igazi mulatság! A naplóíró mily fájdalmas és szánakozó szavakkal ecsetelte volna a botrányt!

— No, te keserves! — gondoltam a forró vízre meg a léglékre, amit a tűz izzása szorított számomra a térben. Hogy én most nyugodtan nekilássak hurkát falatozni!

Szürkeöntvény vágott is néhány karikányit, ezt nekem szánta, ő maga csak úgy a kés éléről kapkodta a szájába: azzal volt, hogy nekem úgyszincs késem.

Pedig azért volt valamirevaló, de nem akarózott már előszedni a csizmaszárból a teljes leltárt, az volt ugyanis rajtam az egyedüli, számomra megbízható hely: hogyha valamit odateszek, tudtam, ott meg is fogom találni. Valóságos szarkafészek volt a két csizmám, mindig elég óvatosan kellett lépkednem, hogy valami meg ne szúrjon vagy meg ne vágjon, el ne törjön és a szilánkjá föl ne sértsen, aztán meg majd csak cuppog a csizmám fejében a vér, átver a bőrön, és véres nyomokat hagyok magam után, akár valami gyilkos.

Azután kiböktem, hogy nem is vagyok nagyon éhes, elálmosodtam a sörtől, jobban megfelelne valami zug az alváshoz. Itt elég meleg van, én inkább aludni próbálnék.

Magasra húztam a dolmányom gallérját, és áttemeltem a fejemen — a gallér körülfogta arcomat, és úgy valahogy festhettem, mint amikor a gyerekek mumust vagy akasztott embert játszanak: de legalább a fejem kilógott ebből a káprázatos lékből, mintha víz alá dugtam volna — hadd munkáljon rajta a fagy!

Ha innen sem hallom meg a kiáltást: — Lajcsi!!!

Ha itt is hiába hegyezem a fülem az éter irányába, más hangzások tartományába... És még csak a naplóíró egyenletes szuszogását sem hallok meg, amikor a papír fölé hajolva hallgat, hosszan vár, bizonyára a helyes szórendet igyekszik meglesni, fölírva valahova a levegőbe. Mert néha azért akadozik a fogalmazása, nem ártana, ha én

magam mondanám neki tollba a szöveget, diktálnék egy keveset a tolla alá, akár a történelmi szükségszerűség.

Inkább akkor már bekapom azt a néhány falatnyi hurkát — arra a nézőpontra helyezkedtem, hátha nem álmodok tőle semmi rosszat, vagy legföljebb Űnök Mamát álmodom, lehajolva az orgonák között, azzal a két széles árokkal a fenéke tövén. Sehol sem jutottam e testrész megnevezésének a nyomára, pedig lapoztam szerényen az idevágó anatómiai atlaszokat, ám se latin, se népi megnevezés: a nép azért, véleményem szerint, fölfigyelhetett volna rá...

— Fututio — mondom most az egyedüli szót, ami latinul eszembe jut, ez a cincár dagályosság a véremben, ez mondatja velem, pedig aludni készülődnek, számban a félig megrágott hurka karikáival: jó fokhagymaszagom is lehet tőle!

— Miket beszélsz? — mondja Szürkeöntvény. — Te álmodsz! Idegen nyelven álmodsz!

— Baszás: azt mondom. És nem álmodok, és nem is alszom. Baszás! Eszembe jutott csak valami...

— Más nyelven beszélsz...

— Másan. Meg másan álmodok... Őt-hat összefüggő szót, és azután álló nap törhetem rajta a fejemet, hogy mit is jelentsen.

— Az álmod? — törölgeti a bicskája élet a tenyerében, vagy a tenyere bőrén feni?

— Nem, amit álmodtam. A szavak... Valahol hallanom kellene az ilyen szavakat, és oda kell visszamennem, ahol hallottam őket. Onnantól lesz világos a dolog, hogy mit és hol basztam el. Akkor már tudni fogom, de hogy ilyen későn!

Ez sem jutott volna magamtól eszembe, hogy valaki ilyesmiről fagathasson. Hogy miket szoktam álmodni?

— Lajcsi!!! — ezt szoktam álmodni, hogy kiáltoznak: — Lajcsi!!!

— De ezt mostanában nem álmodtam, és hihetetlen, hogy milyen hosszú ideje várom.

Hús szobasarakban fekszem, odakinn olyan nyár van, hogy a hernyók megaszalodnak a fákon, egyetlen lábukkal kapaszkodva himbáloznak az összesodródott és dohányként megsárgult faleveleken. Elképesztő tépőerő ébred föl bennem, valahol a mellkasomban, nem mint fájdalom; a világ kiűrtve köröttem, és a fájdalomnak sem volna mihez igazodnia; amihez tarthatná magát — egyszerűen nincs: a forróság ellenére is csupán a foltokban fönmaradt burjánzás, növényi létezés marja a föld felszínét; az éjszakák fölledtek, holdvilág sincs, az ég alján elektromos kisülések villannak, teli a levegő száraz villámmal, talán ezekre válaszol bennem napközben a feszültség, és, kérem szépen, itt kezdődik a tragédiám: engem krémmel akarnak megetetni, noszogatnak és erőltetik belém ezt az elmebajosítélet, akárcsak itt Szürkeöntvény a hurkát, kanállal emelik a szám felé, akár egy csecsemőnek vagy betegnek, takaros kis bajusz rakódhatott már anyagából a szám köré, hi-

szen nem vagyok hajlandó kinyitni, és az egész odakenődik a formás kis fekete szám környékére, a serkedőben levő borostáimra — jaj, nem az a szőrös és komolykodó szám volt még akkor, fejem köbtartalma még nem alakította ki megfelelő szerveit, inkább vízfejem lehetett, nagy és duzzadt, oltani magamban az aszályt, és kizárólag a szeszfőzdek körül találtam föl magamat, a fáradt cefre sokat lendített rajtam, talán le kellett volna magamat is pároltatnom, hogy csak az esszencia csapódjon ki belőlem, a *spiritusz* egy bonyolult hűtőrendszer közvetítésével, s miután a rézcsövön kifolytam volna a sötét mélyű dézsába, most békén megférnék egy palackban, legföljebb a vesszőfonatát nyikorgatnám és kapargásznám, s ezért mély kímélet illetné rejtelmes lényemet, és visszarettennék igazi valóm kimutatásától, és akkor talán sikerülne egyhuzamban végiggondolnom mindazt, amihez kainozoikumai szinten közöm lehetett valaha, a késő pliocén kort követően, és mindezt egy üvegben, vagy netán szétöntve kettőbe, még többbe?

De nem, én a pleisztocén mellett döntök, dilúviumtól jegesek és fehérek a csontjaim, és morénákon görögve meg seggen csúszva érkeztem jelenlegi időszakom hazájába, és nem tudom, mennyibe fog telni, amíg mind kiheverem az odaverődéseket és -koccanásokat, és hihető alakúra formálom magamat, habár az árnyékom még mindig túl rövid ehhez, mintha a fejem tetejére tűzne a nap.

Es a cirokmezők? — Lajcsi!!!

Az amerikai édes *sumac*, a mézcirok? A szürke lándzsái, gyökerük körül barnásak a rászáradt vértől, ahogy megállnak merőlegesen a napon. Erjesztett levükből a lepárolt alkohol az elme mily hajítódárdája, biztosan a koponya közepébe talál.

Egyszóval, akik ezt valaha itták, tisztára kótyagosak lettek tőle, de nem ez a baj, hanem az, hogy azok is maradtak örökre, ebből a szeszből ugyanis nincs kijozanodás, az ember elbujdosik előle zavaros tekintete pocsolójában, és olyasvalami formálódik ki belőle, mint a beteleléssel elkésett fagyott béka: gyónás nélkül szeretne áldozni, és közben nem találja a füttyülőjét, ha vizelnie kell, a rezes lepárlás beleette magát az érrendszerébe.

Ez az ingatagság rendíthette meg és csaphatta félre Gerbert Herbert iránytűjét is (az enyémet vajon mi?), hogy örökké harmadnapot tart: nem is csoda, amikor ily szörnyű a fényverés. A napszél?

Ezt a kevés cirkot még megszeccskázzuk, ha hagy bennünket a légyraj, jönnek a mézre, és ellepik a szecskavágó késeit, meg kurva böglyök is jönnek, jó nagy darabokat harapdálnak ki a szívókájukkal az ember bőréből, hajszálon múlik, ha meglepetésében nem szalasztja be a kezét a kések alá: és az azután már nem nő ki, nem állítható, hogy az ember csak akkora kárát látja, mint amikor lecsippentik a gyík farkát. Meg Ülnök Mama malacai is megállás nélkül az édes nádat rágnák, ha végighúzol az oldalukon, hogy hurka marad a suhintás nyomán, a kék

szemükből legföljebb elered a könnyük, sírnak nyüzszítve a nád után, ette volna meg a fene a sok részeges disznáját!

Ez az én kíméletlen világom, amit álmolni szoktam: ennek vagyok én valamiféle rudimentuma, Gerbert Herbert elméleti hasonmása, rendkívül bonyolult fikciókon alapuló áttétele. Változat, válfaj, modifikáció — ez mind elméletbeli lepárlásom következménye: hány palackot töltök meg vajon, és mindezek fölött ott van még a visszamaradó anyag, a lepárlásnak alávetett bizonytalan eredet, valamint a sajtóságot meghatározó desztillálás fokozatai, és ez nem pusztán lelki tényező, mégiscsak fönnáll valamiféle milyenségi modalitás is.

Fémjelezve — miként a keskeny, pár betűt tartalmazó alumíniumszalaggal meggyűrűzött fecske árnyéka: ZG YU 1954 698, de oly apró jelek, hogy nagytűveggel kell kibetűzni; azt ne is mondja senki, hogy ennyit a levegő észrevesz — hogy megjegyessen, számításba sem jöhet, nincs az a magasabb rendű eszme, amely naphosszat képes lenne mádárszámlálással gyötörni magát, legfeljebb a pléhboy? szabdalhatná keskeny szalagokra, hogy érzékenységet a végsőkig fokozza, és ennek révén átfújhasson testén a szél, s ekként eljussunk az idegszálak hálóján megszárt levegő fogalmához, habár, ó, így még nehezebb lenne számot adni magaviseletéről és durcásan tartózkodó modoráról.

És én itt, a fejemre borított kabátomban: mintha a kazán forró vízébe készülnék alászállni, csupán a kemény, elnyújtott visítás hiányzik, hogy magamra vagy igazi öntudatomra ébredjek, és hátat fordítsak annak az ideálnak, amit Szürkeöntvény jelenléte határozhat meg bennem: a valódi ideálokért ugyanis áldozatokat kell hozni, és ez nagyjából olyan, mintha a halálraítéltek meg kellene ünnepelnie a hóhér neve napját. E helyzetnek, aligha lehet alternatívája.

Ám a víz duruzsolásán és kuruttyolásán kívül én ugyan semmi mást sem hallok, nyugodt, sötét, a legkevésbé sem óra szagló felhőkkel bélelt éjszaka lehet odakinn: no, talán vadlibákat lehetne várni, hogy egyszer csak fölcsap a vezérlúd hangja — ám ezek nemzedékekre megjegyzik a puskaropogást, messzire elkerülik nemcsak a lőtereket és az egykori csataterek helyét, hanem a vadászlesek, sőt a lakott helyeket is; akkor tenném a legokosabban, ha példájukat követném, csak ha nem jártak volna el így fölöttem az évszakok!

Amikor a krémessel próbáltam megetetni, akkor kezdtem el belegabalyodni — legalábbis a fejemmel — ebbe a ragacsos masszába, aminek más eredetét nem tudnám adni.

— No, csak egy keveset! Csak ezzel az egy kanállal! Nem igaz, hogy nem bírod!

— Nem! Nem! Nem! — ingatom a fejemet mindegyik „nem”-re, hol jobbra, hol balra.

— No! No! Hát meg sem próbálok! Nem is igaz, hogy akarod! Hacsak egy kicsit is akarnád!

— Nem!

— De ha csak egy kicsit is akarnád . . .

— Ha egyszer nem! — és érzem, hogy arcom féloldala eltorzul, megyfölfelé, a homlokomnak, és a szemem is oldalt nyúlik, a fülem töve felé.

— Anyád kínja! Nyisd ki a szád!

— Majd én! — avatkozik be egy másik hang —, én már egyszer meg is nyírtam!

— Nyírtad ám! Nem látod, hogy csupa gubanc! Csupa csimbókban lóg a haja!

— Az még régen volt, amikor megnyírtam. Csak nekem engedte, senkinek sem engedi. Nem akar tükörbe nézni . . .

— Nem is csoda. Nézd a, mi van az arcával! Valami összehúzza, mintha vadgesztenyét rágna.

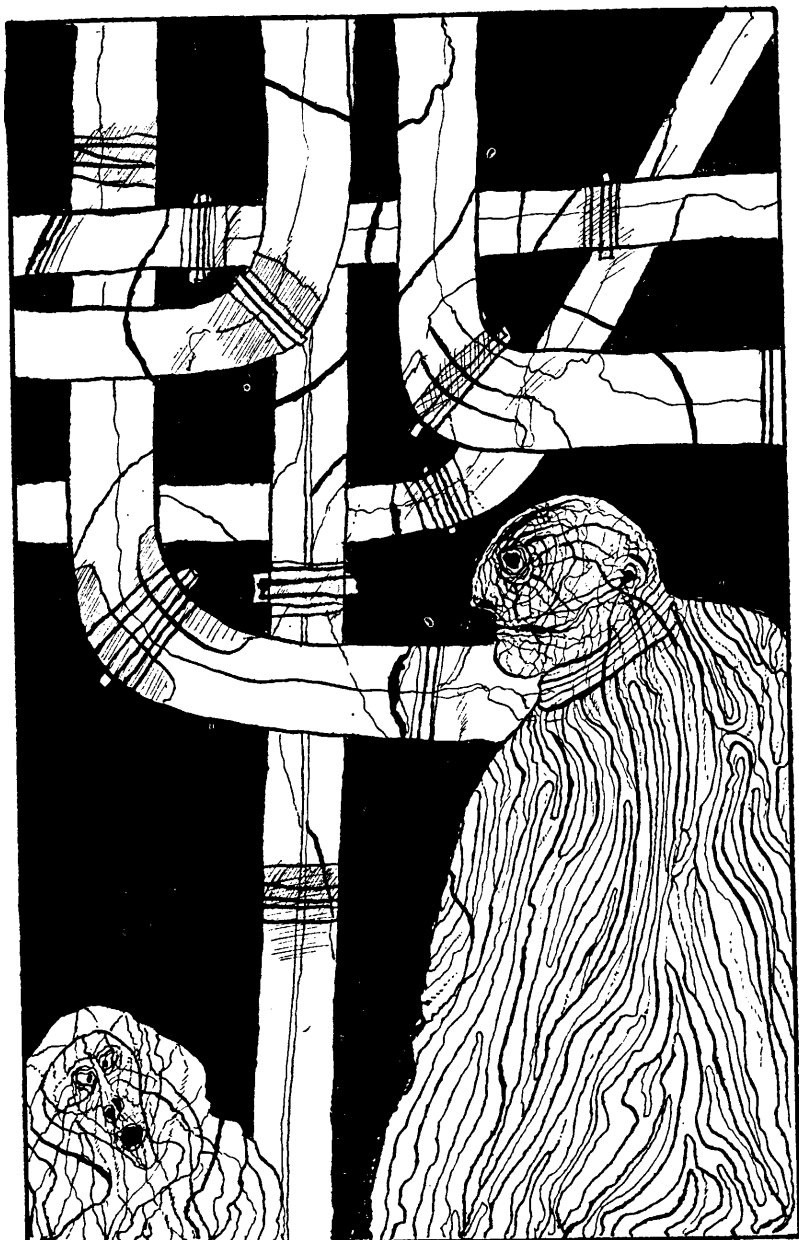
— Nem rág ez semmit, meg hol is talált volna vadgesztenyét? Még nem is érik!

És megint a kanál hideg hegye az arcomon, ez elől mintha sehogyan sem lenne menekvés.

— Ah, hagyd! — hallom végül, és kezdek megnyugodni, hogy ezzel talán véget ér a kínzásom. Pedig az egész alighanem csak ezzel kezdődik, ez az egy dolog az, amit nem tudok kiheverni, hogy egy másik akarat mozgasson.

Ha föltételezzük, hogy ez az ötvenes években volt, akkor én nyilvánvalóan éltem az ötvenes években, végigéltem ezeket az éveket meg még előttem is jó sokat, és elég jó sok emberrel is találkozhattam — nem hinném, hogy mindvégig odabent feküdtem a hűvös szobasarokban ragacsos és eltorzult képpel, és arra vártam, hogy a megaszalodott hernyók azzal az egyetlen lábukkal is, amellyel még kapaszkodtak a halott lombba, elengedjék magukat, és hatalmas lék támadjon a levegőben, egy óriási léglék, amely képes meg nem történné tenni a dolgokat, eltörölni a mindenség bizonyos részein ezt-azt, leperzseli vagy olvadt üvegként bevonja az emlékeket, megindítja az öntudat eljegesedési korszakát, és lassú gleccsereket váj az agykéregbe, amelyek azután haladnak és mélyülnek céltalanul, keresztül-kasul barázdálva belülről a koponyacsontot, mintha üzenetet rónának bele: tehát létezne olyan szituáció, amikor ez az egész, ami az ember feje tetején van, átlátszó lesz, vagy pusztán valamiféle energia le tudja tapogatni a kialakult, véglegesnek mondható jeleket, illetve befejezetlenségüket képes lesz a maga hasznára kikerekíteni, megoldani, akár valami feladványt.

Belülről tehát öntudatlanul is ezzel foglalatosskodott a szervezetem, míg külső állapotomban maradtam a régi, és magatartásomban visszautasító, hallgatva a megjegyzéseket, miközben a szoba bútorai mind elvándoroltak a közelemből, a lábuknál fogva elhurcolták őket, mintha valami végrehajtás közepébe keveredtem volna: rajtam vagy másan hajtottak be valamit, adósságot vagy büntetést, mintha magam is ezen

SÁRKÉNTVÉNY BAZISÁBAN, A FÜTŐHÁZBAN

• MÁJUS 1987. ←

töprengtem volna a csupasz szalmazsákon (jó, hogy alám nem gyújtottak, mert akkor sem mozdulok).

A szoba döngölt földjén ha végigmegy valaki, apró légörvényeket kavar, csökevény forgószelek tölcseireiben száll fölfelé nyomában a föl-szabadult por.

— Ki kellene tenni a napra — hallom —, mert itt fog még a végén megrohadni.

— Én nem látom még, hogy a penész kiütközne a fején. Egészen sárga az arca, a penésztől inkább zöldes színben kellene játszania, akár a kéthetes katonakenyérnek . . .

Lehetséges, hogy fejem ferdére sült, elnyomorodott cibakra hasonlíthatott, amelynek téstáján haránt egy vágást ejtettek, ez volt az, ami a szemem sarkát fölfelé és oldalt húzta, s valóban várhatónak is tűnt megpenészesedésem — hanem az egész testem mégsem ebből az anyagból volt, sőt fejem anyagában is inkább csupán a hasonlóság állt fenn, és nem az azonosság, de ha kinyitnám a számat, hogy ezt közöljem, akkor már a kanalat is a fogaim közé préselhetnék, ha még nem fogyasztották el a tányéromról vagy tányérjukról mind a krémet, és most, hogy a bútorokat mind elvitték, tanácstalanul néznek körül, hová is tehetnék le, hogy megszabaduljanak tőle, meg tőlem is, meg az egész itt kialakult szituációtól.

— Ennek egészen leállt az anyagcseréje — ezt még sikerül meghal-lanom, mielőtt kihúznák lábukat az ajtón: régi, viharvert jószág, a feketére oxidálódott kilincse a belülré szerelt zárból indul merőlegesen fölfelé, majd különféle kacskaringókat tesz, de végül is egy vízszintesre állított fémkalapban végződik — mindenetre komplikáltabb a faki-lincsnél, a madzagkilincsről nem is beszélve, és, istenem, már ilyeneket sem gyártanak!

— Bizonyára kiszárad, és ha vered majd a lapos hasát, úgy csattog, akár a dob!

A dobszó, az viszont fölrémlt bennem a gyásznapról, amikor a díszfölvonulás szemlélője voltam a rengeteg, égből lógó feketeségben, fekete drapériák borították az egész égaljat, és akkor peregtek a dobok, miközben valaki a díszmenetből a puskacsőbe akart hugyozni vagy hugyozott is, és akkor hallottam:

— Húzz rá egyet a dobverővel!

De ez Szabó úr közele volt, meg Nellike közele, micsoda kellemes hűvösség feledékenységem számára: nem, itt semmiképpen sem alakulhatott ki a léglék, helyette inkább az az elgondolás, hogy nekem is kötdődnöm kellene valakikhez, nyilvánvalóan a leghelyesebb volna egyenesen tartozni valahová . . .

Ám csupán a látványuk volt jelen, könnyen meglehet, hogy kizárólag a képzeletemben, pusztán abban az elgondolásban, hogy szóba ele-gyedhetnék velük: nos, a párbeszédék ugyanis sohasem ott zajlanak le, ahol valóban sor került rájuk és egykor elhangzottak, hanem lelkükből

kiforgatva egészen másutt bukkannak föl, és az emlékező mindvégig csupán arra emlékszik vagy tud visszaemlékezni, ami a kedvére való — épp ez az, hogy nekem ebből a gyásznapi eszmecseréből semmi sem lett volna a kedvemre való, tehát kizárt dolog, hogy emlékezhetnék rá, még ha valóban is elhangzott volna pár keresetlen szó közöttünk; ugyan mi lehetett volna az, amiről egymástól ennyire idegen emberek beszélgethetnek zászlók és lobogó fekete leplek alatt, mintha még arcukat is sötét tüllfátyol borítaná, s beszívódna szájukba meg orrukba, ahogy a levegőt kapkodják, mert valami felindultság azért mégiscsak jelen volna itt... Egyáltalán, ahogy a tekintetemmel megmérém a természetüket, és szemem egyikük (Nellike) testének kényelmetlen pontján állapodik meg, és észreveszi zavaromat — az ekként kialakuló, önmagát megformáló sutaságból már nem lehet kibontakozni, egy fordulással kitérni, mint a köpenyt cibáló heves szélfúvás elől, mert ez egyszerre zuhan alá minden irányból, hogy már csak jelbeszédet lehetne használni, mintha hirtelen mindannyian távolodni kezdenék egymástól, kit-kit közülünk fölszippantana a tulajdon háttére, és csak makogás maradna utánunk, vagy legföljebb Szörvendel áthatolhatatlan némasága.

Hanem ha fölötlik, föltűnik vagy fölmerül a Szörvendelhez fűződő eszme, hacsak a sarka is látszik ki, ahogy a kártyacsomagból a tökfilkónak, nyomban ott van az egésznek zavaró, kibogozhatatlan gondolatmenetű tolmácsa is, Sinkutya — hát ez az ember lesz a vesztem, ha most (értsd: akkor vagy mit tudom én, mikor) nem kapaszkodok meg a szalmazsák jutaszövetében (szalmazsákban a fuldokló!), ezen keresztül megmarkolva egy csomó szalmát is; ám tudom, hogy emberem, akár egy zsáknyi megrothadt téli krumpli, ott ül az üres és hűvös istállóban — innen is végrehajtottak mindent, elárvereztek, még a jászol karikás fáját is, olajmécses, számarordítást, az egész biblikus hangulatot, s miután mindezzel végeztek, hátramaradt a kor megrögzött figurája, az analfabéta, akinek a fejében a fogalmak a szokásosnál mérőben más helyen találhatóak, és megfejthetetlen, hogy mi foglalja el rendes helyüket.

Tehát a való világ és a némaság között a pusztá, huzatos istállóban egy szalmakötegen ott ül e kettő érintkezésének tolmácsa, szalmazsálát rágszál, amely után mi, fuldoklók, valamennyien kapkodunk, és a szürke, az istálló kiürítése folytán kiéhezett, csípős legyeket csapdossa magán.

Ebédidőre azonban elöbotladozik a két csámpás sarkú lábán: látni, zömök és erős ember ez.

Ekkor megint kezdetét vehetné az etetésem, ám mivel úgylis a beserttenkedő kutyák nyalnák le képemről az odakent ebédemet, úgy látszik, most már egyszerűbbnek látják, ha egyenesen a kutyáknak öntik, engem meg a sorsomra hagynak.

„Micsoda lelketlenség!” — jegyezné föl a naplóíró, ha egyáltalán tudomása volna rólam és viselt ügyeimről —, „az embernek elszorul

a szíve... Fogságban tartani egy bábót vagy valami báblényegű teremtményt, és nem engedik övéihez vagy egyáltalán szabadon; ellátása is alighanem megoldatlan, és különben is nagyon nehezen lenne megoldható, mert csupán ő maga tudja, hogy mivel él, és hagyni kellene, hogy szabadon válogassa össze táplálékát, akár gyűjtögetés, akár tolvajlás útján, vagy pusztán koldulással, mivel nehezen hihető, hogy bárkinék is jelentékenyebb kárt okozhatna ezáltal. Figyelembe kellene venni azt is, hogy érdeklődési köre rendkívül széles, hogy úgy mondjuk, a kíváncsiság szakadatlanul furdalja az oldalát, és ugyanakkor egy üres szobában hevertetik, amelyből a helyi végrehajtó elkobozta a berendezést, bár nem tudni, hogy önkényesen-e vagy valaki rendeletére — és egyáltalán mindent elkobozott a gazdaságból, még a tűzhelyet is, amelyen épp főzték: eloltatta benne a tüzet, és levette róla az edényeket, amelyekben az ételük főtt, és azt mondta, rakjanak maguknak másikat sárból vagy bánja is ő, mihez kezdenek — ez mindenesetre túllépi a tolerálhatóság határát, senkinek sem szabad ekkora fájdalmat okozni.”

Ez is, mint minden valamirevaló történet, eleven szervezetnek számít, és, bizony, mély igazság van abban, hogy ilyen körülmények között elsekélyesedik az ember magánélete. Az a tökfilkó tolmács is, akinek mindenképpen tudni kell rólam, hogy miféle teremtmény lennék vagy voltam — hiszen emlékezetem szerint Senkinek szólított —, semmiféle megjegyzést sem tesz, ami rám vonatkozna, hanem ilyesmi-ket motyog, föltétlenül csak önmagának:

— No, ez kész! Ezt elvégeztük! — mintha minden elvégeztetett volna.

Azután meg nekilát annak a félig főtt ebédnek — no, nemcsak ő, hanem mindannyian —, tépnek, marcangolnak valami sovány szárnyast (a szárnyasaik különben is megmaradtak, ilyenkorra széjjelcsatangolnak bogarászni, meg különben is ha feléjük nyúl az ember, vagy csípnek, vagy fölrebbenek, és a fák hegyén állapotnak meg), a levét szürcsölik közben, és majdhogynem elégedettek:

— Ha egy órával vagy csak fél órával korábban jönnek, még ebéd nélkül maradunk!

— Annyit azért várhattak volna, amíg az ebéd; csak mennyit tökéltelenkedtek ezekkel a fazekakkal!

— Eloltani a tüzet!

— Még jó, hogy az edényeket is magukkal nem vitték!

— A teli fazekakat, s utána csak sütöttek-főztek volna egész nap! Futja az idejükből, ma biztosan nem mennek már máshová... Nem lenne hova tenniük a sok holmit.

— Lassan haladhat az árverése...

— Nincs is ott igazi árverés... Csak úgy szétosztogatják egymás közt. Úgy gondolják, hogy jár nekik.

— Apjuk faszát!

— Azt, apjuk faszát!

- A szarok!
- Nagyon nagy szarok!
- El kellene menni panaszt tenni.
- Kinek teszel te panaszt? Ki hallgat rád?
- Annyit ér az, mint az imádság . . .

És esznek, és csámcsognak, a mennykő sem mozdíthatná ki őket az egyensúlyukból, akár valami eszkimófajzat, ahogy eldöcögnek kényelmesen a jég hátán, elméjük nyárvégi sarkvidéki napáldozatában, olyan hosszú árnyékkal, hogy a tulajdon fejüket sem látják, vagy összetévesztik a számartövisselel.

A tolmács az egyedüli hallgatag ember közöttük, mintha egyáltalán nem ide tartozna, csupán testalkatának hasonlósága teszi szinte azonosá emezekkel, afféle emlékeztető példányként létezik a világban, a lakása sem itt lehet. olyan is, akár a fecskéfészekbe érkezett vendég: kevés tanácsot adhatna, mert úgysem hallgatnának rá, mert mintha lelkét mondanának föl, kezdik is nyomban előlről az egészet, mintha nem volnának más szavaik.

— Eléggé egyhangú társalgás — jegyezné meg Szabó úr az akkor még prémgalléros kabátban, amelynek a szagja később majd érződni kezd —, helyesebben tennék, ha nagyobb távolságról vadászpuskával lövöldöznének egymásra, az sem igen lehetne szaggatottabb, vonszoldók csak, akár a rosszul meglőtt vad vére a havon.

— No, ennél-e már? — lép be aztán az egyikük ebbe a mindinkább földbe süllyedő szobába, amely lassanként egy kriptá árnyalódását ölti a rövidülő napokkal. — Nem jött meg még az étvágy? — veti föl ismételten a rohasztóan unalmas kérdését, illetve kérdésüket, habár én még a hangjuk alapján sem tudom megkülönböztetni őket, ha látom is őket, mindössze annyit látok, hogy egy, kettő vagy három van-e belőlük; a menyasszonyom nem ide tartozik, tudtommal még egyetlen alkalommal sem volt köztük.

A menyasszonyomról alighanem a tolmács, Sinkutya tudhatna a legtöbbet, de mióta Szórvendelnél jártunk, egyáltalán nem tárgyalt velem, talán komolyan vette kijelentésemet, amit akkor tettem, amikor abba a végigcsorgatott oldalú kormos fazékba néztem (merő kíváncsiságból), majd végre elérve a szállás ajtaját, így szóltam:

— Engem ne várjanak! — vagy valami hasonlót mondhattam, és a tolmács ezt véshte az eszébe velem kapcsolatban, ezért is lehetek a számára immár nem létező jelenség, legföljebb azzal van, hogy kísértet vagy kriptaszökevényt lát: ha lehetőségem volna rá, én is bizonyára annak látnám önmagamot.

De a faragott keretű, metszett peremű tükröt, bizony, levette a végrehajtó a falról!

A fakóbb helye maradt csupán ott az elszürkült festésű alapon, akár valami vakablak!

Vakablakba meredjek, mintha önmagamot látnám?

Vagy mintha csodát látnék végbemenni a tulajdon fantáziámban?

Vagy ez lenne az a nevezetes sovány vigasz? — — — — —

Hogy máris fölismerhetném magamon a későbbi naplóíró viaszos vonásait? És a fakó négyszögön átlengő pókhálókötegg a pléhboy hajából való volna? Egyetlen hosszúra nőtt szál sötét szakállából?

Hogy énbőlőlem végtére is csakugyan nem maradna semmi sem? Egy csontdarab talán a csizmámban, amit — mielőtt fölhúzná — kirázna belőle a későbbi viselője? (A lábam legalább akkora, mint Oidiposzé lehetett: isteni számozás.)

Ez meg most engem az étvággal zaklat — még az a jó, hogy a jövőben képtelenek lesznek maguknak krémest sütni, nem lesz mit a fejemre kenniük, bár vitte volna a végrehajtó a rozsdás, töredezett peremű tepsijeiket is, a tényérjaikat pedig vagdosta volna a földhöz, mind a hatalom hirtelen és indokolatlanul kitört dührohamának képviselője, a levert zománcú fazekaitak pedig hányta volna haragjában a kútba, ahol szerintem a helyük van, hadd horgásszanak utánuk a begörbített ágú vasvillából kovácsolt vasmacskával! Bezzeg ha én jelen lehettem volna a helyszínen! Ha egyáltalán élt volna bennem a szándék, hogy lemondjak magatehetetlenségemről, és még egyszer mozdítsam kezem lábam! Még mit nem!

— Engedjenek, kérem, a mennyasszonyomhoz — szólalok meg végre, egészen váratlanul: hogy ezeket is meglepheti még valami! Az ip-sének mozdulatlaná dermed az arca, úgy hátrál ki kriptámból, egész idő alatt szemmel tartva, hogy netán mozdulok-e? — Kérem, a meny-asszonyomat szeretném látni! Ön bizonyára tehetne valamit ennek érdekében!

Persze hogy tehet: elfut, mintha a fenekébe szeretnék marni — nem állnék utánahajtani valamit, de mi a fenét, amikor még a szögeket is kiszedték a falból!

Az egerek szaga — az maradt itt bizonyára: ha én lábra állok, nagyon nagyot fogok táncolni! A tolmács majd biztosan fütyörészve jön nemsokára, de mérget vehet rá, hogy tökön fogom rúgni, szétrúgom a cájgnadrágja két szárának a találkozását, innen alulról, térdel, még mielőtt egészen talpon lennék.

— Mufurc! Azt képzeled, hogy te fütyörészel, én meg majd táncolok neked? Tancuj? Tancuj?

Pedig holnap bizonyára visszatér a végrehajtó, és ki fogja vágatni a fákat is a kertből, az út mellől, mindenünnen, az emberei letaposásá majd a veteményt, nagy sárgarépákat ráncigálnak ki a földből, s oda-illesztik a nadrágjuk ellenzője elé, ezzel fogják ingerelni a menyasszonyomat, vagy be is tűzik a nadrágjuk hasítékába, s úgy járnak-kelnek, mint akik kívül viselik a pöcsüket. Huncut népség, bizony, huncut népség!

Álmukban kellene meglepnem őket, és teleszórnom őket tyúktetűvel, vagy üvegvasat tömnek a nadrágjukba, attól elmenne a kedvük a

berzenkedéstől! Az képes annyira viszketni, hogy az ember a legszívebben leszakítaná a szerszámát, akár valami mosolygó virágszálat, tövestül.

Vagyis értsünk szót: én mindenre kapható vagyok.

Nehezen megy a megfutamatásom.

Mi máson is gondolkozhattam volna oly hosszú időn át, szakadatlanul, hogy szinte már a végemet jártam? Hogy környezetem aggódni kezdett az egészségemért... Ám e tekintetben nemigen láttam magamon semmi kímélőnivalót.

Megszólalásomat követően valóban bejött a tolmács meg vele még egy másik, mert mintha idegen nyelven szóltam volna, amit csak ő képes megérteni, és nyilvánvalóan azzal a szándékkal, hogy közvetítse akaratomat emezek felé, de mivel többet nem szóltam, az én némaságomat képtelen volt tolmácsolni, azt pedig, hogy átélje, nem is várhattam el tőle, a tök analfabétától, habár ez lett volna számára is meg számomra is az egyetlen megoldás, nem az, hogy rögvest a tőkére utazok. Miután ez volt a helyzet, szépen megragadták a szalmazsákom négy sarkát, és elindultak velem kifelé, de nem lehettek mégsem olyan magas emberek, ahogyan én képzeltem, mert miközben vonszoltak, a fenekem annyira lehúzta a szalmazsák közepét, hogy a földet súrolta, hiába iparkodtak magasra és még magasabbra emelni, hiába tudtam én magamat alacsonynak, miközben ők is ugyanolyan alacsonyak voltak, bizonyára én is egy közülük származó emlékeztető példány lehettem, hasonló alkatú, de már más gondolatmenetű, úgyhogy nem is sejthettem, mi lehet velem a szándékuk, ha már nem restellik fárasztani magukat.

— Ki kell meszelni utána a házat — mondta a tolmács —, a falak mind magukba vették a szagját. — Terjedhet vele a ragály, a kór, a nyavalya...

— Itt is a jó alkalom, most úgylis üres — mondta a másik. — Csakhogy a szín dolgában még nem hiszem, hogy döntöttek volna. Évekig azt kell hogy nézze az ember: ha téves a szín, akkor minden más téves lesz...

— Tán nem találod majd a lyukat? — röhögött a tolmács.

— Arra az időre behunyom a szemem, de ha utána kinyitom, az lesz a bibi. Hogy ferdén megy majd itt az élet...

Ezek még attól tartottak, miközben vonszoltak kifelé a szalmazsákkal együtt, hogy ferde irányt vehet a kurva kis életük, nem terem be a krumpli vagy lebabázik az asszony — sejtelmük sincs ugyanis, hogy mire vagy hova —, engem meg így, ilyen állapotomban vonszolnak talán épp a menyasszonyom elé: nem igaz, hogy nem a tolmács agyalta ki az egészset, arra az esetre, ha nem tud szót érteni velem, hogy a fenekem alá a szalmába rejtse ostobaságát.

Ez volt egyebek között annak a következménye, hogy hagytam magamat pártfogolni, és nem visítottam közben, nem vettem elő maga-

mat valamiféle rohammal, a disznó Sinkutya ökröt akart csinálni belőlem, de ki látott már olyasmit, hogy egy ekkora ökör hagyja magát darabokban kimérni?

Később, hogy túljutottunk mindenféle ajtón, és kiértünk a napvilágra, a napfényre, nemsokára érezni véltem, hogy arcomon serkedni kezd a szakállam, az a sörteszerű, sőt, karomat is lassanként elborítja, a körmeim pedig, az ellilult kriptabeliek, akár a virágszirmok hervadnak el az ujjaim hegyén, és kerek begyű ujjaim, akár a kis, laza pecsek, egyszerűen semmire sem alkalmasak, még arra sem, hogy rámutassak velük valamire: egyszerre a lelegejéről kell kezdenem önmagam építését. Vonszoltak még egy darabig, de — úgy tűnik — elfáradtak (csak honnan volt mégis a súlyom?), s elengedték a szalmazsák sarkait; ott voltam magamban a szabad ég alatt, miként egy kihajított filodendron, egyáltalán érdemes volt-e végiggondolnom a paternalizmusból kibontakozó helyzetemet — de nekem egyszerűen nem volt más választásom, ezernyi kibúvó közül mindig erre az egyetlenre futottam rá, mint most is, Szürkeöntvényel való találkozásomkor.

A cirkuláció mindenképpen lekötötte fantáziámat, erről szerettem is volna beszélgetni, ha nem vagyok ennyire tájékozatlan meg a beszipantott sörhából oly bugyogó lelkű meg csapongó kedvű, és már hogy megkezdtem a cirkuszolást a kabátommal, nem nagy kedvet tanúsítottam visszalépni a komoly dolgok felé, vagyis az én szempontomból mi tekinthető egyáltalán komolynak?

Ez a decemberi idő talán, ami még egyáltalán nem volt soha a világon, hiszen a dolgok valami felé mindig haladnak. Lehetséges, hogy nekem, mindezzel szembe vitorlázva, a fejemre húzott kabátgállérommal, a félig megrágott hurkával a számban módomban volna megállapodnom? Ekkora forгатagban? Ahogy Szürkeöntvény meséli, annyian mászkálnak itt szerteszét, összevissza, hogy egy alkalommal valaki a klozetba is beleesett: hát egyáltalán, ilyen nyüzsgésben én hogyan is találhatnám a nekem kiszabott vagy a Gondviselés által eleve elrendelt helyemet?

De támadt-e léglék ott, miközben én a szalmazsákon hevertem a nyárvégi, meleg napon, és később, alkonyattájt, egy ló árnyékában ébredtem föl: a kanca valahogy elszabadult, nyüstölt kötőfékje akár valami befont szakáll lógott az álla alatt — „Majdnem elhervadtál, Virág”, szóltam magamhoz ekkor becézőn, önszeretőn — „de szerencsére a világ egy nagy téli istálló!” Mert mintha magamban már ekkor a télre kezdtem volna készülődni, nem is annyira elkomorodott lélekkel, mivel a jégkorszaki fehér fagy szakadatlanul hevített belülről, égette az üres csontjaimat, s ha szeszszel oltottam, bizonyára a sarki fény kék lángja lobogott a fejemben, teli azokkal a szörnyetegekkel, amelyek az embernek csak rémálmaiban mutatkoznak meg, és feltűnően, vakítóan fehér a bundájuk.

Egyetlen alkalommal észleltem csupán fekete, pontosabban a világ

számos országútjának porától szűrkére beszitált cigánycsapatot, a földön szerte keresztbe vetett lábbal üldögélő asszonyokat, akik vagy szoptattak, vagy pipáztak, a férfiak meg valamin vitakoztak, egy ló mellső lábát emelgették, a patkóval lehetett gondjuk, és a ló is, fejét leszegve, figyelte fölemelt lábát, nézte a patkóját, és kihegyezett füllel hallgatta a hozzá fűzött magyarázatot. A közelben szélmalom vitorlája forgott, pedig nem is fújt erős szél, alig lengedezett, bizonyára valami magasabb légáramlatokat foghatott be a vitorla szürke, avittas vászna; délidő volt, a levegőben legyek hártvány szárnya remegett meg az istállókból kihordott trágya szaga.

Igyekeztem elvegyülni a cigányok között, de amikor megláttak, szelmük majd kiugrott a gödréből, és már futottak is a közelemből, csupán egy nagydarab, kövér asszony meredt az arcomba — délibábtól remegő, tarka virágos, földig érő, de a tartós viselettől elkoszolódott szoknya volt rajta, erre határozottan emlékszem —, egyáltalán nem rettent meg tőlem, majdnem barátságos volt, feszesre fésült kontya alatt láttam a fülében viselt két tekintélyes aranykarikát, és a szájában is volt aranyfoga.

— Szerencsés homlokod van! — csak ennyit szólt, majd megragadta a kezemet, hogy belenézzen a tenyerembe, ám sem a tenyeremben, sem az ujjaimon egyetlen rovátká sincs. — Boldog teremtmény! Mintha a fiam lennél! A te számításaidat nem lehet keresztülhúzni! Te egyenesen mégy! Sose jársz szoknya után! Sóvároghatsz, amennyit akarsz, de egy lépést se tegyél!

Nem tudom, honnan szedhette azt, hogy mintha a fia lennék, mert ezzel az erővel az is fennforoghatott volna, hogy én magam segédkeztem a világra jövetelénél: a delíriumban tapasztalt dolgok halálosan elkomplikálódnak, és az embernek, ha túléli, a hátralevő élete is rövidnek bizonyul arra, hogy valamennyinek a jelentését vagy összefüggését úgy-ahogy kibogozza.

Mindannyian — még szellemi szempontból is — valamiért lettünk, és valami így valamennyiünkben kell hogy legyen; a magam bőrén érezhetem is, hogy nyilvánvalóan létezik sorsszerűség: ám ez az egész csupa fürtelem és rejtelem, s ha az embernek mindezt a súlyt a fülére aggatnák, mindkettőt tövestül leszakítaná, gyökerestül kitepné az a nehézség, amelynek megoldása egyre csak elodázódik, mind távolabbi lesz, akár a közelemből elfutó cigányok alakja, miközben az a lovuk úgy néz rám, mintha én lennék a gazdája, és ehhez tudni kell, hogy a világon nincs okatlan állat, de annál inkább megriadt és fejét vesztett ember — a pánik emberi tulajdonság még az állatok esetében is, és kifejezetten nemhez kötődő: a hím a pánikos, az ivarérett nőstény a higgadt, a nemétől megfosztott a közömbös.

A malom vitorláit ott, a cigánytábor mellett, bizonyára egy keserű és eltömődött léglék forgatta a fejemben, mind sebesebben és mind sebesebben, hogy végül magam is forogni kezdtem, előbb tengelyem kö-

rül peregni, majd szétálló tagokkal — bármily nevetéses is — cigánykereket hányni: remélem, nem tekintették gúnyolódásnak ezek, a csupán az én elképzelésemben, fantazmagóriámban létező és tőlem ódzkodó jó emberek.

És végül az a megszületésem, mondom, a kanca árnyékának mélyéből, ahogy lábbal a feje felé fordulva feküdtem, mint ütközet szünetét megért katona, habár mégsem vagyok katonának mondható — bármennyire is igyekszem elterelni a figyelmet Sinkutyáról, a tolmácsnak ez a megállapítása volt velem kapcsolatban a leghelyénvalóbb és a leghelytállóbb, míg a többi csupán a tanulatlanságát és a nagyképűségét bizonyította, amilyenek általában az analfabéták szoktak lenni, amíg nem látnak papírt a közelükben —, nem tudnék én ugyanis sem futó-, sem díszlépésben, sem másokkal egybehangolva haladni, bal lábbal indulni meg bal lábbal kelni, és vezényszóra messzire huzozni az országút árkanak partjáról, csatárláncot alkotva vadidegen gazfickókkal, akiknek mindig csak a baszás jár a fejükben, mindenhová erotikus jeleket rajzolnak, és a puskájukat szinte phallosznak tekintik, akárcsak a kacérrabbra sikeredett hölgszemléldők. Hölgyet mondtam, mi, büdös kurva helyett! — *Nyomj be nekil Pörkölj bele! Rázd szét a petefészket!* — csupa kaszányai ötlet. Kihallgattam, hogy egy nőről beszélgettek, akit megerőszakoltak, és elélezett. Ritka hadapródi teljesítmény, becsületére válna egy hadastyánnak is!

Csataménnek!

Szóval, ilyesmi képezi a világban gyakorta a szóbeszéd tárgyát, legyünk reálisak, sőt, egyenesen arra kényszerülünk, hogy kifejezetten realisták legyünk. Csakhogy én nemigen vagyok hajlandó más egyébre, mint a naplóíró, vagyis naphosszat szóvirágokat öntözgetni, miként gyengéd lélek vagy elfuserált egyed teheti. Egyáltalán, képtelen lennék olyan finom ember maradni, aki képes kotont görgötni fölfelé a farkán? Hát a hév! Vagy mi az isten?

— De ha csak úgy engedí!

— Ki engedí, és mit enged?

A baj ott van, ha azt úgy kell vagy lehet engedni. Megerőszakolná hitvesedet? Ne félj, nem fog elélezni! Csak bámulja majd a ronda, kába pofádat, a tátogásodat, és unalmában isten bizony meg fog fordulni a fejében, hogy kiheréltet.

Néha még most is meg-megtántorodik bennem az ész, ha a malom forgó vitorláira gondolok, a cigányok meg még akkor szertefutottak, a szerencsés homlokomat meg uh, hogy bevertem itt Szürkeöntvénynél a forró vizes csöbe, de hiszen az egész világ abba akarna engem behúzni — mélyedtem el kissé abban a szitában, amelyen amúgy is keresztüllátok. Úgy élni, mintha az ember szakadatlanul kísérleteket hajtana végre önmagán, és mégis kihúzza a fejét: csak ennyit tudtam tetemes gondjaim közepette megállapítani, képzelt szülővárosomban, amely csupa löszpart, löszszakadék és löszpor, ebből nem lehetne egy békát,

nem embert gyúrni, ez csupán arra való, hogy lószarral meg pelyvával elegyítve a falra kenjék, ahonnan hamarosan le is fog peregni, ezért valóban nem ártana időnként valóban átmeszelni egész föltételezett szülővárosomat, restaurálni, akár valami látképet, angyalos vedutát, légléssel acélba metszeni, mielőtt fenekestül fölfordulna, összedőlné, elmerülne, hogy csupán a szalagfeliratot tartó angyalok pendelyének szegélye villanna meg belőle búcsúzóul, ám ez kevés lenne ahhoz, hogy megállapítást nyerhessen, vajon milyen neműek?

Szürkeöntvény szerint éppolyan neműek, mint a Nagyboldogasszony napjának hajnala, fanszörzetük harmatos, simítatlan, mert nem terelődött még arra a figyelmük, nem fantáziáltak összevissza, és sohasem maszturbáltak.

— A maszturbálás inkább tán a női nemre vonatkozna — jegyzem meg.

— Mert finomkodóbb, mi? Nem annyira közönséges, hangzása és vonzereje van. Te makogsz idegenül, neked kell tudnod, de szerintem mindegy. Ami az, az az az.

— Habár én sohasem hinném, hogy nőekkel megeshet ilyesmi. Engem másra emlékeztetnek . . .

— Ez nem hit dolga. A hittel az ember nem sokra jut a világban. Csak nézz végig magadon!

— Szóval, így — emelte le most a kabátom gallérját a fejemről — velem nincs valami rendben? Még hogy velem?

— Nem említette még senki? Föltehetőleg a világ legnevetésesebb és legvisszataszítóbb barma vagy . . . És még te képes vagy hinni valamit!

— Nem értem, és kikérem magamnak! — igyekeztem kihúzni a nyakamat, hogy legalább magasabbnak látsszak.

— Ne idegeskedj, nem bántani akarlak! Akkor miért etettelek volna hurkával? Miért hoztalak volna ide, a melegre? Különben meg, ha azt szeretnéd, seggbe rúghatlak most is . . .

— A hitről volt szó! — kiáltottam fölindultan. — Amit én hiszek, az kizárólag az én dolgom!

— De ez az egészhez képest csekélység! — igyekezett fölvilágosítani, hogy helyes képet alkothassak magamnak a tulajdon jelenségemről, hogy mi is lehet az, amit én az ő szemében képviselhetek. De az ő szeme! A Szürkeöntvény szeme! Erre én egyáltalán nem voltam kíváncsi, nem érdekelt, ahogyan egy halat nem érdekel az égbolt színe, és vajon egyáltalán kéznek látja-e? Nem találja-e azonosnak a jég színével, és pipálás közben nem harapdálja-e? Vagy csupán tovasiklatja róla haltekintetét . . .

— A virradatot azért megvárom — mondtam neki emelkedett hangon, mintha szolgálatot tennék neki ezzel.

— A virradatot! Tudod te egyáltalán, mikor virrad? Hét után! — nevetett rajtam.

— Akkor már itt lehet a Luca-nap. Ez elég nagy ünnep, ilyenkor

kell énekelni a latoréneket a latrunculáknak, hadd nevéssenek... Ez az én legjobb napom!

— Nem is kell nagyon alakoskodnod! — állapította meg Szürkeöntvény, akivel mégiscsak a hintalovas szobromat szerettem volna valami fémből kiöntetni. Egyáltalán nem ártott ez, ha megfigyeli milyen alakom is van, volt valóban... Benne, ebben az emberben rejtett csírájában leendő szoborlétem, kefének levágott farkú és sörényű hintalovam, amit a szélfúvás ringat... De a szemét előbb ki fogom vájni: vakon magába nézve lásson!

(Folytatjuk)

